

եւ զանապանի կրթական ընկերութիւնների վարչութիւններից, որ համեն թատրոպան նշանակել մէկին, որի միջնորդը լիրական յանձնի ընկերութիւնների հարատակական գրագիւնի ըրբ Աւղանի եւս սասանակ կարելի է, եթէ ընկերութիւնն ուղարկուէ Քրիստոնեական որոշ Հայոցներ եւ զգբայի մանապարհածախորդ Յ կոսէկանոն պատում մարմար եւ կամ հաւատապ արքէւորդ տառ երդի մորդանել Ընկերութիւնն հարատարակութիւնները, հարատակական օեփականութիւններ են, հետեւաքար բոլոր ազգ-թիրթերը կայոր են մասնակի կամ ամբողջական արգաւագումներ անելու՝ «Հարժաւութիւն» թիւ 356 կը գրէ. «Աւանայի երկեսու Արժաւուններու ա-չակերտաց մէջ Մարտ յդացեր է իրենց Հքաւոր ընկերութեան օնկանու համբար ընկերութիւն մը հիմ-մելը. Այս Ավունու ընկերուն մինչև պատէն հի-մուած է, որոն գործադրէ վարչութեան երկու կարեւոր անհամառհիմները դիմումն Կարժաւութիւն միջոցաւ եւ կը գիմն հայ Հասարակութեան իրենց զօրագիր հանդիսանալու այդ գողերին նշանակով գործին մէջ, կը չորհաւառենք այդ մարտը յդա-ցուց եւ գործածական հիմքու վրայ դասղները լունենք եւս:

— 4. Ուսուառաւէն հայոց Ընթերցաբանէ տառանքաւում — Կարգագիր մասնամբին կողմաննէ մեզ զըսկած շշջանաբակն և անամակ մը ի ծանուացանեն, թէ Ուսուառաւէն Հայկանան Ընթերցաբանն տառանձամակը դրական-երածշատական փառաւոր հանդիսավոր մը պիտի տառնիքի: Մըթիրցաբանն առան տարածան միջնօդի մէջ յաջուղու և բաւականաչափ մտածութ սննդը մասնակարար տեղուցն ուռան մնանակնչ եւ ընթերցասէր ազդայիններուն Բայց որպէս զի կարելէ ըլլայ անցնաւ յարատաւելը եւ աւելի բարձաւու վիճակի մէջ պահէն: Այս բարձաւութէն առթիւ կարգադիր Մասնամբումը է կարգադիր ամեն ազգասէր Հեղինակի, հրատարակիր, խմբադիր, դրավագանձառ, կրթաւոր եւն ազդայնոց, որ բարձահանձն նիւթէ պասս ու բարյացագուստառանել գոտաշըստ հաստատաւութեան: — “Ա-ը-լու-ու դու-ու մեր սեփակին երեք շի բաժնեներ, պիտի ըստուք բայց առանց սերմաննելու առհսնար է հնածել:

5. Հասնել (Ս.) Վրաց Լուսաւորչության ներքությունում — Բոլյանդեացից հասրինորդ քաղուած պյառի համարը՝ (*Analecta Bollandiana*, том. XX. Երև. 1901) որ լոյս տեսաւ անցեալ տարածական վերջենքը, Արքու Հայուն Նուռնէի վայ գրուած — այլեւայլ, իւն- դուաւ — զբարեկ եւ յօդուածներէ առաւուած հոտը մը կայ, որ կը դրաբաւ քաղուածոյնին 338—40 էկեղը, որմէ կը քաղաքոյ հետեւեալ տաղեկութանենքը:

Վրաց դարձեն պատմութիւնը զրած է Ռուսակինոս, որ կը հաւասար թէ զայն Վրաց Բակուր թագաւորության լուր է: Արարական ժողոված պյառի մէջ այս (Մ. Կոսնէ) կալանաւորը կը իշխափ թէ ուղարկուած, որուն կալանաւորուղները Հնդկանք թէ բագաւորին դէսպաններն էննի. Ենիշիկն կը պատման եթագույնությանին մէջ. Խստիքական կիպոյտքութեան մէջ ալ թէ ոգնածուսուն է, առ տարբերութեամբ միյն, որ փոխանակ երկիրն Հնդկասահմանին Երգիշն Ծեմբերուայս դրուեր է, բայց այս պէտք է կարգանք իւթեան իւթեան (Վրաստան): Սալբարադ, Սոգոմոնսոր, թէ ուփանուուն,

թէւոքորետոսով՝ Առուինոսկ զիսյութիւն բերելն յաստին է, որոց գոյա աւելցնելու և մանաւամային Դեղապատու Կիրավիկներին այ. Բայ Մայու. Խորապատու ինչպէս յայտնացի է, Յ. Նունչ. Սրբը Հոփի-մանաց բնիկերէն էր, որ Արաստան փախած՝ հոն քրիստոնեութիւն քարոզեց Տիհրանայ թագավորութեան ժամանակ. Օ. Քօն Լէմ մատէիր կինէ, որ Նունչ կամ (սուս Արաց) նէն, տիրութեան մէն է լիցաբերու թէ ուռու. Թրուսէ կարծիքն ալ ճշգիւ այս է, ինչպէս նաև. Ս. Նունչէի մարց վական բնադրէ թարգմանողներունը, Քօն Լէմ այս կարծիքն ունի թէ Սրբուհաւուն անտոնը թէու գնասութեալու է. Կարծիք է Ծիննադրելու, թէ այս անունը խորհրդական անուն ըլլայ Սրբուհաւ մը՝ որ ճամարտուն Աստուծոյ ծանօթութիւնը Արաստան մայուց:

խորենացւոյ պատմածները՝ մեծ խամածւթիւն և սննդի վրայից բնագրի կատարութեալ Արդրութեան (Wardrobe) քարդանալութեան հետ ։ Վարչութեան աշխատանքով իրենց գարձին պատմածթեամբն, զդր Խորենին կ'աւանդէ՝ կը պիղեն թէ իրենց առաջերուհւոյն ծննդավայրին ալ գիտեն, որ Ե՛ կարստարա. (Կապագոնիկա) և, թէ սերած է Ս. Դուռըցու զօրմէն։ Ս. Կոնկէ Իրերից հանենելու յաշալ՝ շատ մը ճնանապարհորդութիւնների ըրած է կը պատմեն, Երուսաղէմ, Եփեսոս անոր կը հանդիպինք նաեւ Հայուսառան՝ Հռոմիմեանց եւ Գայի-անիսանց հետ ։ Ս. Կոնկէ վարուց պատմածթեան անիստրա առանձիւթիւն ունեցոյն յարավէպ մ'ալ է Եպիփանի հրէնին եւ ուորք պատմածմանից պատմութիւնը։ Գայաքայ Միհրան թագաւորին դարձը, եւն։ Խնդրոյս վրայ ճառող երկու յօդուած ի լոյս հանածն են վերելու, մինչ Ձավախոլով, որ կ'աւուում անսփիք ։ Առորդէին եւ, մի Կոնկէ Վըքառա ըստ առաքի առթիւնին, կը միայն Բարպետի քառական ամենենին Ս. Կոնկէ համար պատմածածնին (Եղենց) վրայ ծանրանալով՝ Արց դարձ Ս. Անդրէին կը փորձէ վերաբրու։ Ճշմարիտ է Խովմերի քածու թէ այս նիւթին վերաբերեալ յոյն ճեռագիր մը կայ այս խորագով՝ Վասն ագդէ իրերիցաց թէ որպէս եկն յաստածածածնօթութիւնն. ։ (Պերը ուժ էնջնօս ւան Միհրան պահ դիմէն էն մօտ կրիպ. Խորենինոր պատմածէն ասաբեր բան չի առաջնորդ ։ Եղեն

ԳԱՂԱՔԻԿԵՐԵ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ
Վիեննա, 22 Օունյուր 1902:

Անդրիս - Տրամախաչ: — Հարալիկեան այս երկարածից ու Մանմայն յետին աստիճանի քարքարոս տերեազմը, որ արդէն եղբորդ տարին աւակիսեց, ոեն եղիակողմանի խստա-

պարանց յամառութեամբ կը շարունակուի, առանց յուսոյ մերձաւոր խաղաղութեան: Մտոյգ է թէ Անգղիա իւր եռամեայ զինոց անյաջողութենէն ստիպեալ այժմ աւելի մէտ կը ցուցրէ ինք զինոց խաղաղութեամբ արինանեղ պատերազմին վերջ տայու, սակայն ինչպէս կարելի է զայն ենթալրել, երբ դրուեած պայմաններն ինընին հարա - Ափրիկեան պատերազմին առաջին ու զինաց շարժառիթեներն եղած են: Դաղթականութեանց պաշտօնեայն՝ Զէմբըլէն կը պահանջէ որ Բուրքն իրենց պարտութիւնը խստովանելով գէնընկէց ըլլան: Սակայն այս տեսակ անմիտ պայմանի մը Բուրքերու կողմանէ տալի արձագանք ակնյայտնի կը տեսնուի...: „Nederland“ի մէկ թղթակիցը Պրեսուրիայէ հետեւեալը կը գրէ իբր պատասխան վերյշեալ պահանջին: “Մեր բացարձակ անկանութիւնը ստումենով խաղաղութիւն մ’երբեք չենք ընդունիր: Այն, պատերազմը դեռ երկար, շատ երկար պիտի տեսէ, սակայն ազատութեան յուսով ոգնուորուած ենք ամէնք եւ մինչեւ ցյեսին շունչ կուուելու յօժար...:,

Անգղիացոց՝ Տիֆֆոնտէնի բով կրած պարտութեան վրայ հետեւեալ մանրամասն տեղեկութիւնն առինք. Դեվէտ շրզնկարքի զինաւոր կայարանին վրայ համբարտած մեծաքանակ պաշարները ծեռ զգել ուզելով, յանդուան յարձակմամբ 600 հոգիէ բաղկացած անգղիական գունդը շարաշար կը զարնէ: Անգղիացից այս ընդհարման մէջ կը կրունցըննեն՝ 19 պաշտօնակալ մեռեալ եւ վիրաւոր, 240 զինուոր մեռեալ, 390 զերեալ, 3 թղթանօթ, 67 կառք, 2000 հրացան և 150 կառք պաշար: — Այս մեծ յաղթութեան փոխարէն Բուրքերն իրենց քաջ համանատարներէն մին եւս — զինուորինգներ կրունցոցին, որ փորդիկ ընդհարման մը մէջ կարելիք խոցուելով, թշնամաց ծեռըն ինկաւ:

Հարդա - Ամերիկայի խովութիւնը դեռ կը շարունակին: Ամսոյս 21ին յեղափոխականաց “Պաղէլա, Նաւը, որ պետական զնին պաշտօնակալները պատրելու դիմամիք սպիտակ ներկուած էր, առանց նանցուելու 300 մետր հեռաւորութեամբ կառավարութեան “Նաւուարոյ նաւուն կը մերձնայ եւ կը սկսի յանկարծ զնդա-

լոծել: Պետական նաև իւր աննպաստ դրից պատճառաւ չկարենալով առաջադիր կողման թնդանօթները գործածել, տեղի տալ կը ստիպուի “Պաղիայ, ի: Եթղափոխականաց Պանամայի վրայ յարձակելու ծրագիրը բարդովին ի դերեւ ելաւ, վասն զի Միաց. Նահանգաց նաւուն հրամանաւորը զայն կը պաշտպանէր:

Դանիմարկիս բաւական ժամանակէ ի վեր Միացեալ Նահանգաց նետ սակարեւութիւն կը լնէ Անտիկեանց մէջ ունեցած երեք փոքրիկ — Ս. Թովմաս, Ս. Խաչ եւ Ս. Յովհաննէս (բն. 40.000) կղզիները ծախելու համար: Այս ինդիրը սակայն ի Դանիմարկա մեծ յուզում պատճառեց ժողովրդեան եւ խորհրդարանին մէջ: Ժախելու հակառակոյ կողմանակցութիւնը Քրիստիան թագաւորին 34 տարի յառաջ տուած հոսումն վրայ յեցեալ, կը պահանջէ որ ծախւելի կղզեաց ընակիներուն եւս խորնուր հարցուի: — Շատ նիղդական է որ Միացեալ Նահանգգեց յանձն առնվազն գնել այս կղզիները, որոնց ընակիւք արդէն երթեմն ուզած էին Միաց. Նահանգաց մասն ըլլալ:

Ք Պ Ա Կ Ա Կ Ա Կ Ա Կ Ա Կ Ա Կ

Ո Ւ Ս Ո Ւ Մ Ն Ե Կ Ե Ն

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ - Գրական թղթակցութիւն Գ. Պողոս առ մամուլը: 33:

ԳՐԱՎԱՆ - Ակրասանոց Պառ փոքր մը բնասփրութեան վայս: 37:

ԳԵՆՍԱԿՑՈՎԱՆ - Թժէշէ Դոկտ. Նանապետ Ռուսիսն: 40:

ԱՇԽԱՎԱՎՐՈՎՆԱՆ - Հայաստան, Քրաստան եւ արեւմտեան Պարսկաստան քարեկան - ասորեստանաց սպասագնուր համաման: 43:

ԼԵԳՈՒԱՆԱՎԱՆՎԱՆ - Արակերի գալառաքարապուղ: 48:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ - Ծղիսաբթուուլիս քաղաքն ու ազգային 1848 և 1849ին յսդափոխութեան տուն: 54:

ՄԱՍԽԱՐԱԿԱՆ - Սրբոցն ասակայ Կաթոլիկ. Եւ Մեսոնիք. Կարապանիք ծեռնատուն ու երեսազն աշակերտ եւ առաջնի թարգմանիչք ծ. Հարուս: 68:

Ա Ե Լ Ե Ւ Տ Ե Լ

ԾԱՂԷՔՈՒՆԴ - 1. Թուղթ երկնառաք. - 2. “Լոյս”, կրամնայ թէրթ մին ալ. - 3. Օպուակա, եւ շատ օգտակար ընկերութիւնը. - 4. Ուսուցիչ այս Ընթերցանանի տամամակալը. - 5. Նուէ (Ս.) վայա լուսաւորն թէ տիտուն: 62:

ՔԱՂԱԿԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ:

ԿԱՏԱԿԱԿԱՆ ԽԱՄԱԳԻՐ

Հ. Ա Փ Ո Ց Է Լ Վ. Պ Ա Ր Ո Ն Չ Զ

Վ Ե Խ Ե Խ Ե Ս, Մ Խ Ւ Բ Ա Ր Ե Ա Ն Ց Գ Ա Ր Ա Կ